

Μελισσοκομικά Φυτά Ευκάλυπτος

Γιαννάκης Βαρνάβα
Μελισσοκόμος

Οι ευκάλυπτοι είναι ένα πολυποίκιλο γένος ανθοφόρων φυτών που κατατάσσεται στην οικογένεια των Μυρτιδών. Υπολογίζεται ότι υπάρχουν στον πλανήτη εδώ και 35 με 50 εκατομμύρια χρόνια.

Από τα 700 και πλέον είδη όλα σχεδόν είναι ιθαγενή στην Αυστραλία εκτός μόνο 9 τα οποία φύονται σε παραπλήσιες περιοχές της Νέας Γουινέας, της Ινδονησίας και ένα στις Φιλιππίνες.

Το όνομα του γένους παράγεται από τις Ελληνικές λέξεις ευ και καλύπτω το οποίο αναπέμπει στο κάλυμμα που αρχικά καλύπτει το λουλούδι.

(Κλειστά άνθη *E.camaldulensis*)

Τα διάφορα είδη Ευκαλύπτων ποικίλουν από χαμηλούς θάμνους μέχρι πανύψηλα δένδρα.

Ο *Eucalyptus regnans* είναι το τρίτο ψηλότερο δέντρο στον κόσμο με καταγεγραμμένο ύψος 99.6 μέτρα. Άλλοι γίγαντες του γένους είναι-[Eucalyptus obliqua](#), [Eucalyptus delegatensis](#), [Eucalyptus diversicolor](#), [Eucalyptus nitens](#), [Eucalyptus globulus](#) και [Eucalyptus viminalis](#). Τέτοιου είδους δέντρα φύονται σε περιοχές με μεγάλα ποσοστά βροχόπτωσης και ως εκ τούτου είναι ακατάλληλα και δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν στο ξηροθερμικό κλίμα του νησιού μας.

Στην περίπτωση φύτευσης τους θα είναι εις βάρος των γειτονικών τους φυτών.

Τα περισσότερα είδη είναι ευαίσθητα στον παγετό ή αντέχουν σε χαμηλές θερμοκρασίες μέχρι -5 βαθμούς κελσίου. Ορισμένοι και οι πιο ανθεκτικοί που ονομάζονται Ευκάλυπτοι των χιονιών μπορούν να αντέξουν και μέχρι θερμοκρασίες -20C. [Eucalyptus pauciflora](#), [Eucalyptus coccifera](#), [Eucalyptus subcrenulata](#), [Eucalyptus gunnii](#).

Μετά την εξερεύνηση της Αυστραλίας από τον James Cook το 1770 εξαπλώθηκαν και καλλιεργήθηκαν με τεράστια επιτυχία σχεδόν σε όλα τα μέρη του κόσμου.

Οι πολλές χρήσεις τους σε συνδυασμό με την ικανότητα τους να προσαρμόζονται σε όλα σχεδόν τα εδάφη έκαναν τους ευκαλύπτους τα πιο δημοφιλή φυτά παγκοσμίως. Η παραγωγή ξυλείας, καυσόξυλων, βιομάζας για βιοκαύσιμα, παραγωγή χαρτιού, αποξήρανση των ελών, η παραγωγή αιθέριου ελαίου, η διακόσμηση, η χρήση ως εξαιρετικού μελισσοκομικού φυτού είναι από τους λόγους που οι ευκάλυπτοι θεωρούνται φυτά τεράστιας οικονομικής σημασίας.

Αν και ορισμένοι ευκάλυπτοι έχουν μεγάλες ανάγκες σε νερό για να αναπτυχθούν, πάρα πολλοί άλλοι είναι τόσο ξηροθερμικά φυτά τα οποία είναι κατάλληλα να φυτευτούν ακόμα και σε ερήμους. Ας μην ξεχνάμε ότι η Αυστραλία έχει μερικές από τις πιο ξηρές περιοχές σε όλο τον πλανήτη. Και σε αυτές τις περιοχές φύονται πολλά είδη τα οποία μάλιστα έχουν την ικανότητα να αναγεννώνται μετά από πυρκαγιές χάρη στο ειδικά προσαρμοσμένο ριζικό τους σύστημα (χαρακτηριστικό που έχουν πολλά μεσογειακά φυτά) Είδη όπως ο *Eucalyptus torquata*, *Eucalyptus leucoxylon*, *Eucalyptus erythrocorys*,

Eucalyptus pulverulenta, *Eucalyptus torwood* είναι είδη με πολύ μειωμένες ανάγκες σε νερό και φυσικά κατάλληλα για το ξηροθερμικό μας κλίμα. Κοινό χαρακτηριστικό των πιο πάνω φυτών είναι το σχετικά μικρό τους μέγεθος, σε σύγκριση με άλλα είδη ευκαλύπτων, και το ότι σε πολλά από αυτά τα λουλούδια έχουν διακοσμητική αξία.

Σημειώνω ότι στην πλειονότητα τους οι ευκαλύπτοι έχουν άσπρα λουλούδια.

Και κάτι ακόμα, διότι προσωπικά διαφωνώ με την θέση ότι οι ευκαλύπτοι κάνουν ζημιά λόγω των αναγκών τους σε νερό, τα είδη τα οποία χρησιμοποιούνται για αποξηράνσεις έχουν ριζικό σύστημα μέχρι 2.5 μέτρα, γεγονός το οποίο δεν μπορεί να προκαλέσει ζημιά στον υπόγειο υδροφόρο. (From Wikipedia, the free encyclopedia)

Από την φύση τους οι ευκαλύπτοι είναι φυτά τα οποία δεν έχουν σταθερή περίοδο ανάπτυξης. Αν υπάρχει διαθέσιμο νερό υπάρχει ανάπτυξη. Αν όχι ο κύκλος σταματά μέχρι να υπάρξουν ξανά οι κατάλληλες συνθήκες για αύξηση.

(Χαρακτηριστικά άσπρα λουλούδια *Eucalyptus camaldulensis*)

Τα πιο πάνω είναι μια απλή αναφορά σχετικά με τον θαυμαστό κόσμο των ευκαλύπτων. Για πλήρη ανάλυση του θέματος χρειάζονται τόμοι βιβλίων και άρθρων τα οποία ως τα αφήσουμε στους ειδικούς. Εγώ από την πλευρά μου θα προσπαθήσω με μία σειρά άρθρων να καλύψω ορισμένα από τα πιο σημαντικά είδη ευκαλύπτων που υπάρχουν στην χώρα μας.

Κατά καιρούς εισηχθησαν στο νησί, σύμφωνα με κατάλογο του Τμήματος Δασών, μέχρι το τέλος του 1984, 163 είδη ευκαλύπτων. Η πιο πάνω πληροφορία πάρθηκε από το βιβλίο Δέντρα και Θάμνοι στην Κύπρο. Πόσα είδη υπάρχουν αυτή την στιγμή δεν μου είναι γνωστό αλλά ευελπιστώ κάποτε να γνωρίζω, ως αποτέλεσμα της έρευνας που κάνω σχετικά με τους ευκαλύπτους.

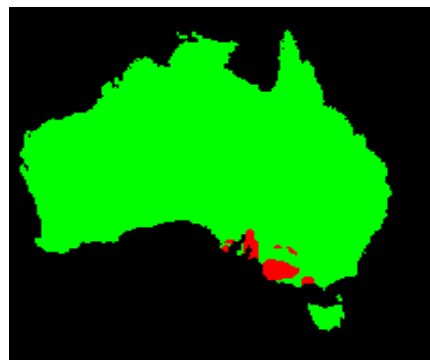
(Άνθη *E. leucoxylo* με κρεμ χρώμα)

Θα ξεκινήσω με ένα από τα πιο όμορφα φυτά, προσωπική μου φυσικά άποψη, που βρίσκουμε φυτεμένο σε μικρούς αριθμούς σε ορισμένες περιοχές.

Το όνομα αυτού :

Ευκαλύπτος ο λευκόξυλος ποικ. ο μεγαλόκαρπος
Eucalyptus leucoxylo* var *megalocarpa

Ιθαγενές φυτό της Αυστραλίας με φυσική περιοχή εξάπλωσης την νότια περιοχή της χώρας, την Βιργίνια και το νησί Κανκουρό.

Το κόκκινο χρώμα στον χάρτη δείχνει την περιοχή που αυτοφύεται.

Μικρού έως μετρίου μεγέθους αειθαλές δέντρο με στρογγυλή κόμη. Σύνηθες μέγεθος 8 με 12 μέτρα. Λόγω του μικρού του μεγέθους οι ανάγκες σε νερό είναι περιορισμένες. Τα κλαδιά κρεμαστά με γκριζοπράσινα φύλλα σε μωσαϊκό σχήμα δόρατος.

(**Εντυπωσιακά κόκκινα λουλούδια *E.leucoxylon***)

Τα λουλούδια κρεμαστά σε ομάδες ανά τρία σε αποχρώσεις του ροζ και του κόκκινου. Περιστασιακά συναντώνται δέντρα με κρεμ λουλούδια.

Η ανθοφορία ξεκινά από τις αρχές του Φθινοπώρου και συνεχίζεται καθ' όλη την διάρκεια του χειμώνα.

Ο κορμός τραχύς στην βάση, ξεφλουδίζει πιο πάνω, αφήνοντας μία απαλή άσπρη, κίτρινη ή ροζ επιφάνεια. (στην άσπρη επιφάνεια οφείλεται και το όνομα του φυτού)

Αντιδρά θετικά στο κλάδεμα και αυτό βοηθά στον καλύτερο σχηματισμό της κόμης. Λόγω αυτής της ιδιότητας είναι φυτό το οποίο μπορεί να φυτευτεί και κάτω από καλώδια μεταφοράς ρεύματος.

- ✓ Κατάλληλος για όλες τις περιοχές εκτός από τις Τροπικές
- ✓ Μεγάλη περίοδος άνθισης
- ✓ Προσαρμόζεται στα περισσότερα εδάφη συμπεριλαμβανομένων αλκαλικών εδαφών.
- ✓ Ανθεκτικός στην αιθαλομίχλη (νέφος)
- ✓ Ξηρανθεκτικός
- ✓ Σχετικά γρήγορης ανάπτυξης
- ✓ Ιδανικός για δημιουργία καταφυγίων, σκιάς και αποτροπής της διάβρωσης του εδάφους
  - ✓ Φυτό με διακοσμική αξία – μελισσοκομικό – προσελκύει πουλιά που τρέφονται με νέκταρ.

(**Ανθισμένο φυτό ηλικίας 5 χρόνων**)

Αρνητικό χαρακτηριστικό η φτωχή σύνδεση των κλαδιών τα οποία σπάζουν εύκολα και κυρίως μετά από κτύπημα ή τρύπημα του κλαδιού (πχ. Από κτύπημα κυνηγετικού σκαγιού ή από προνύμφες εντόμων που τρέφονται με ξύλο).

Αν και μπορεί να φυτευτεί ως ανεμοθραυστικό υπάρχουν περιπτώσεις σπασίματος κλαδιών μετά από σφοδρή καταιγίδα λόγω πολύ δυνατών ανέμων

Επίσης αρνητικό χαρακτηριστικό είναι ο μικρός σχετικά χρόνος ζωής του φυτού-περίπου στα είκοσι χρόνια).

Το δεύτερο χαρακτηριστικό όμως δεν θεωρείται και τόσο αρνητικό λόγω της γρήγορης ανάπτυξης του

φυτού το οποίο φθάνει στην πλήρη του ανάπτυξη σε λιγότερο από δέκα χρόνια.

Αν και το συγκεκριμένο φυτό είναι ξηροθερμικό, μπορεί να αντέξει και μικρές περιόδους σε εδάφη με λιμνάζοντα νερά.

Κατά την διάρκεια των καλοκαιρινών θερμών μηνών δεν παρουσιάζει κανένα πρόβλημα λόγω της ξηρασίας.(Φυτά τα οποία έχω φυτεμένα στο κτήμα μου δεν τα πότισα καθόλου κατά την διάρκεια του καλοκαιριού που μας πέρασε)Κανένα πρόβλημα επίσης και κατά την διάρκεια του χειμώνα που μπορεί να αντέξει σε θερμοκρασίες μέχρι 7 βαθμούς κελσίου υπό το μηδέν, θεωρείται άριστο μελισσοκομικό φυτό. Αυτό αποδεικνύεται στο ότι κατά την διάρκεια

της μακράς ανθοφορίας του, οι μέλισσες το επισκέπτονται καθ' όλη την διάρκεια της ημέρας. Χαρακτηριστική η περίπτωση όταν βρισκόμουν κάτω από ανθισμένο φυτό και τράβηξα ένα κλαδί για να κόψω σπόρους. Με το τίναγμα του κλαδιού μεγάλη ποσότητα νέκταρος έπεσε στο πρόσωπο και τα χέρια μου. Στην χώρα μας δυστυχώς δεν είναι και τόσο διαδεδομένο. Έγινε γνωστό στους Κύπριους μελισσοκόμους χάρη στον δραστήριο και προοδευτικό μελισσοκόμο κύριο Ανδρέα Χριστοφή (Ψάλτη) από την Λάρνακα. Το πρώτα 3 φυτά τα εντόπισε στην περιοχή Κλαυδιάς πριν περίπου 15 χρόνια και αμέσως αντιλήφθηκε την σπουδαιότητα τους και την μελισσοκομική τους αξία. Τα πιο πάνω φυτά ακόμη υπάρχουν και είναι παραγωγικά(Ανδρέας Χριστοφή)

(Η πιο πάνω πληροφορία ίσως να ανατρέπεται την βιβλιογραφία που αναφέρει ότι το συγκεκριμένο φυτό έχει διάρκεια ζωής 20 χρόνια).Μάζεψε σπόρους, ήρθε σε επαφή με ειδικούς στην αναπαραγωγή ευκαλύπτων από σπόρο και μέσα σε ένα χρόνο κατόρθωσε να αναπαράγει αρκετά φυτά. Αυτό συνέχισε να το κάνει και για περίοδο 10 χρόνων φύτευε τα φυτά στην ευρύτερη περιοχή της επαρχίας Λάρνακας.

(Φωτογραφία από την μεταφύτευση στο κτήμα του κυρίου Ανδρέα Χριστοφή)

Πριν 3 χρόνια και από μια παρτίδα περίπου 300 φυτών, με την συνεργασία μελισσοκόμων μελών του Παγκύπριου Μελισσοκομικού Συνδέσμου έγινε μεταφύτευση των φυτών σε πλαστικά σακούλια τα οποία πωλήθηκαν σε μέλη του συνδέσμου για τον εμπλουτισμό της μελισσοκομικής χλωρίδας του νησιού μας. Τα έσοδα δόθηκαν ως δωρεά στο μελισσοκομικό κέντρο. Τέτοια φυτά τώρα βρίσκονται σε αρκετές περιοχές σε μικρούς όμως αριθμούς.

Μια δεύτερη προσπάθεια παραγωγής περισσότερων φυτών ξεκίνησε φέτος από τον φίλο μελισσοκόμο Αντώνη Ηλία από την Ξυλοτύμπου σε συνεργασία με φυτώριο του χωριού. Τα αποτελέσματα της βλάστησης των σπόρων είναι εξαιρετικά και ευελπιστούμε ότι σε λίγους μήνες θα έχουμε αρκετό αριθμό νέων φυτών.

Οι σπόροι βλαστάνουν πολύ εύκολα σε διάστημα 10 με 14 ημερών σε θερμοκρασίες 22 με 24 βαθμούς κελσίου και σχετικά υψηλή υγρασία.

Μετά την βλάστηση πρέπει τα επίπεδα της υγρασίας να μειωθούν για να αποφευχθεί ο κίνδυνος σαπίσματος των μικρών φυτών.

(Στην φωτογραφία πιο πάνω, μικρά φυτά *E. leucoxylos* μια βδομάδα μετά την βλάστηση τους σε περιβάλλον ελεγχόμενης θερμοκρασίας και υγρασίας).

Η ανάπτυξη είναι ταχεία και πριν από το τέλος του πρώτου χρόνου τα φυτά πρέπει να φυτεύονται στο έδαφος. Αποδεδειγμένα όσο πιο μικρά φυτευτούν στις τελικές τους θέσεις τόσο καλύτερα και πιο γρήγορα προσαρμόζονται και αναπτύσσονται.

Άλλη παρατήρηση που έχω κάνει – και η οποία είναι φυσικά καταγεγραμμένη από ειδικούς-πρέπει να αποφεύγεται η στήριξη των μικρών φυτών με πασσάλους διότι αυτό αποτρέπει τον σχηματισμό δυνατού κορμού που έχει ως αποτέλεσμα το σπάσιμο, από το βάρος, της κόμης. Στην περίπτωση

(Ωριμες κάψες *E.leucoxyloides* 14 μήνες μετά την άνθιση)

που θεωρείται αναγκαία η στήριξη του φυτού λόγω αντίξων συνθηκών στην περιοχή φύτευσης, Αυτό πρέπει να γίνεται πολύ χαμηλά και με μόνο σκοπό την αποτροπή του επηρεασμού του ριζικού του συστήματος από δυνατούς ανέμους. Και φυσικά όχι για μακρύ χρονικό διάστημα.

Με τα πιο πάνω δεδομένα και τις παρατηρήσεις που έχω κάνει εδώ και 5 χρόνια θεωρώ τον *E.leucoxyloides* εξαιρετικό μελισσοκομικό φυτό. Το μικρό του μέγεθος, η μηδαμινές ανάγκες του σε νερό, τα πανέμορφα λουλούδια του, η μεγάλη παραγωγή νέκταρος και γενικά η όλη του εμφάνιση ως φυτό μας επιτρέπει να το φυτεύουμε ακόμα και σε κατοικημένες περιοχές.

(κάψες *E.leucoxyloides* λίγο πριν την άνθιση)

Τέλος θέλω να παρακαλέσω όσους συναδέλφους γνωρίζουν πού υπάρχουν φυτά *E.leucoxyloides* να το αναφέρουν στο Μελισσοκομικό Κέντρο για σκοπούς της έρευνας μου.

